

Diabetes mellitus a pridružené choroby

Diabetes mellitus je choroba postihujúca svojimi komplikáciami takmer celý organizmus a jej riešenie si okrem odboru diabetológia, poruchy látkovej premeny a výživy vyžaduje aj multidisciplinárny prístup viacerých ďalších medicínskych odborov. Už len oblasť špecifických mikrovaskulárnych komplikácií (diabetická nefropatia, retinopatia, neuropatia) zahŕňa odborné vyšetrenia špecialistov z oblasti nefrológie, oftalmológie a neurológie. Diabetes mellitus sám o sebe je rizikovým faktorom kardiovaskulárnych a cerebrovaskulárnych chorôb ako aj ischemickej choroby dolných končatín, ktorých riziko sa v prípade diabetes mellitus 2. typu zvyšuje jeho asociáciou s ďalšími rizikovými faktormi, zahrnutých do koncepcie metabolického syndrómu (centrálna obezita, aterogénna dyslipidémia, artérová hypertenzia). Diabetes mellitus sa spolu s obezitou spája aj so zvýšeným rizikom vzniku onkologických chorôb (najmä karcinómu pečene a pankreasu, kolorektálneho karcinómu, karcinómov prsníka, endometria, obličiek a močového mechúra). Všetky tieto stavy si vyžadujú dia-

gnosticko-terapeutický manažment príslušnými špecialistami.

Toto číslo časopisu Forum diabetologicum sme tematicky venovali problematike pridružených chorôb (komorbidít) diabetu. Oslovili sme niekoľkých špecialistov z ďalších medicínskych odborov, v ktorých diabetes mellitus významne ovplyvňuje riziko, resp. priebeh sledovaných chorôb.

Témou dňa je vzťah diabetes mellitus a srdcové zlyhávanie, ktorému sa venuje článok prof. MUDr. Jána Murína, CSc., FESC. Diabetes mellitus je nielen rizikovým faktorom srdcového zlyhávania, ale ako ukázali nedávno uverejnené výsledky štúdie EMPA-REG OUTCOME, antidiabetický liek empagliflozín z novej skupiny SGLT-2 inhibítorov významne znižuje počet hospitalizácií pre srdcové zlyhávanie u chorých s diabetes mellitus 2. typu. Bol to neočakávaný výsledok, ktorý má potenciál upraviť doterajšie algoritmy liečby v kardiológii a diabetológii.

Pneumologickú problematiku rozoberá článok prof. MUDr. Evy Rozborilovej, CSc., Chronická obštrukčná choroba pľúc, metabolický syndróm a diabetes mellitus. V článku sa konštatuje, že chronická obštrukčná choroba pľúc je dnes charakterizovaná ako ochorenie dýchacích ciest, ktoré je spojené s multisystémovým postihnutím hlavne kardiovaskulárneho, metabolického a endokrinného systému. Toto ochorenie sa spája s vyšším výskytom jednotlivých komponentov metabolického syndrómu a tento vzťah je zatiaľ iba čiastočne objasnený zvýšenou produkciou zápalových cytokínov v oboch prípadoch. Autorka odporúča interdisciplinárny prístup a úzku medziodborovú spoluprácu, aby u každého pacienta s metabolickým syndrómom bola zameraná pozornosť aj na súčasný výskyt chronickej obštrukčnej choroby pľúc.

Pohľad imunológa na diabetes mellitus je prezentovaný v článku MUDr. Daniely Kantárovej, PhD., Diabetes mellitus a sekundárne imunodeficiencie. Autorka uvádza, že diabetes mellitus ovplyvňuje funkciu imunitného systému. Popísané boli viaceré odchýlky imunitného profilu diabetikov, aj keď u mnohých z nich zatiaľ nie je jasná presná klinická korelácia. Najčastejším klinickým dôsledkom sú recidivujúce, komplikované a horšie liečiteľné infekcie (najmä uropoetického systému a kože), ktoré by mali vzbudiť podozrenie na možný imunodeficit a po potvrdení klinickým imunológom by mohli byť indikáciou na imunomodulačnú liečbu.

Zvýšenému riziku urogenitálnych infekcií u pacientiek s diabetes mellitus sa venuje článok doc. MUDr. Karola Dókuša, PhD. K najčastejším infekciám močovo-pohlavných orgánov u diabetičiek patria vulvovaginálna kandidóza, bakteriálna vaginóza, trichomoniáza a aeróbná vaginitída. Ich diagnostika a liečba sa riadi štandardnými odporúčaniami platnými aj pre ostatnú populáciu. Každá liečba infekcie u diabetičky musí však byť dostatočne dlhá, pretože jednodňové a krátkodobé terapeutické režimy nie sú u týchto žien dostatočne účinné a bývajú jednou z príčin recidív.

Doc. MUDr. Dušan Hirjak, PhD., v článku Hodnotenie priebehu infekcie v oblasti hlavy a krku – porovnanie skupín pacientov s diabetikom a nediabetikom analyzuje výsledky vlastnej štúdie sledujúcej výskyt okoločelustných zápalov u pacientov hospitalizovaných na Klinike ústnej, čelustnej a tvárovej chirurgie LF UK v Bratislave. Aj keď pacienti s diabetom nevytvárajú jednoznačne skupinu s vysokým rizikom komplikácií a sťaženého priebehu nešpecifickej infekcii čelustí a krku, zvlášť pre nich platí odporúčanie, že najjednoduchšou a najúčinnějšíou prevenciou rozvoja a komplikácií súvisiacich s okoločelustnými zápalmi je prevencia vzniku a prítomnosti devitálnych zubov, ktoré sa ukazujú ako rozhodujúci a najväčší faktor.

V oblasti hepatológie sa skúmal predovšetkým vzťah diabetes mellitus 2. typu a metabolického syndrómu k nealkoholovej steatóze pečene. Zahraničný príspevok prof. MUDr. Petra Husy, CSc., Diabetes mellitus a hepatitída C upozorňuje aj na 1,6-krát zvýšenú prevalenciu diabetes mellitus u chorých nakazených infekciou vírusom HCV. Inzulínová rezistencia a diabetes mellitus 2. typu sú nezávislé predpovedné faktory pre rýchlejšiu progresiu fibrózy pečene a zníženú terapeutickú odozvu pri interferónových režimoch. U týchto pacientov je aj častejší výskyt hepatocelulárneho karcinómu.

Monotematickú časť čísla Forum diabetologicum sme ešte doplnili článkami z oblasti prevencie. Autorka MUDr. Linda Buková, PhD., v článku Konzumujú pacienti s diabetes mellitus 2. typu dostatočné množstvo ovocia a zeleniny? sa venuje preventívnemu významu správnej diéty s dostatočným množstvom ovocia a zeleniny pri vzniku komplikácií diabetes mellitus a výsledkami svojej dotazníkovej štúdie dokazuje, že ich konzum je u našich pacientov nedostatočný. MUDr. Adriana Ilavská, PhD., MPH, predstavila výsledky celoslovenského projektu DIATE-ENS – tínedžeri, zdravé stravovanie a diabetes, ktorý ukázal neuspokojivé výsledky týkajúce sa stravovacích zvyklostí a miery pohybovej aktivity medzi slovenskými tínedžermi. Až štvrtina študentov si je vedomá, že ich strava väčšinou alebo vôbec nespĺňa kritériá zdravej výživy. Síce 96 % študentov považuje pohyb za dôležitý, napriek tomu až 16 % oslovených sa venuje aktívnemu pohybu menej ako raz týždenne. Pozitívnym výsledkom je dostatok ochoty mladých tínedžerov k pozitívnej zmene, k ochote spolupracovať, vytvoriť nové režimové vzorce a prispieť tak k zlepšeniu perspektívy rizikovosti metabolických, kardiovaskulárnych chorôb a obezity. To je dôležitá informácia, ktorá dáva nádej do budúcnosti, že dôsledným preventívnym programom dokážeme znížiť prevalenciu diabetes mellitus 2. typu, choroby zasahujúcou svojimi komplikáciami a pridruženým komorbiditami takmer do všetkých odborov medicíny.

Verím, že Vás informácie, ktoré toto číslo prináša, zaujmú a pomôžu Vám pri opatere o Vašich pacientov.

prof. MUDr. Peter Galajda, CSc.
I. interná klinika Jesseniova LF UK a UNM, Martin